

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Capvt Vigessimvm Secvndvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

ARGVMENTVM.

IMponit hoc loco Ioannes superiori visioni finem, & elegantissimam toti operi coronidem. Agit de fluuiio procedente a sede Dei, & Agni: de ligno vitæ singulis mensibus fructum ferente. Supernæ ciuitatis gloriam, & incunditatem, quam superiori capite descriperat, concludit ad eiusque amorem, desideriumque mortales excitat. Denique commendat suam Apocalypsim, acerrimeque comminatur, nequis illi quicquam vel addere, vel detrabere presumat.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Ostendit mihi fluuium aquæ vitæ splendidum tanquam crySTALLUM, procedentem de sede Dei, & Agni. In medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, & folia ligni ad sanitatē gentium. Et omne maledictū non erit amplius: sed sedes Dei, & Agni in illa erunt, & serui eius seruient illi. Et videbunt faciem eius, & nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit: & non egebunt lumine lucernæ, neque lumine solis: quoniam Dominus Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum. Et dixit mihi: Hæc verba fidelissima sunt, & vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum misit Angelum suum ostendere seruis suis, quæ oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus, qui custodit verba prophetiæ libri huius. Et ego Ioannes, qui audiui, & vidi hæc. Et postquam audissem, & vidi issem, cecidi, vt adorarem ante pedes Angeli, qui mihi hæc ostendebat, & dixit mihi: Vide, ne feceris: conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, & eorum, qui seruant verba prophetiæ libri huius. Deum adora. Et dicit mihi: Ne signaueris verba prophetiæ libri huius: tempus enim prope est. Qui nocet, noceat adhuc: & qui in fordibus est, sordescat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito: & merces mea mecum est, reddere vnicuique secundum opera sua. Ego sum A & Ω: primus, & nouissimus: principium, & finis. Beati, qui lauant stolas suas in sanguine Agni: vt sit potestas eorum in ligno vitæ, & per portas intrent in ciuitatem. Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis, qui amat, & facit mendacium. Ego Iesus misi Angelum meum testificari vobis hæc in Ecclesiis. Ego sum radix, & genus Dauid, stella splendida, & matutina. Et spiritus, & sponsa dicunt: Veni. Et qui sitit: veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Contestor enim omni audienti verba prophetiæ

libri huius: Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illū plagas scriptas in libro isto, & si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius, auferet Deus partē eius de libro vitæ, & de ciuitate sancta, & de iis, quæ scripta sunt in libro isto: dicit qui testimoniū perhibet istorum. Etiam venio cito: Amen. Veni Domine Iesu. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Visio huius capituli proponitur, & explicatur.

SECTIO VLTIMA.

I. Primo ait Ioannes Angelum ostendisse sibi fluium aquæ viuæ, seu aquæ vi-
Quid per
fluiam aqua
vita accipi-
dam. Rich.
Vid. Ioa-
chim. Ruper-
tus.
Haymo.
Ansb.ert.
Pannon.
Psal. 35. 9.
Psal. 45. 5.
Esa. 66. 12.
 ta, vt Græcè habetur, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede
 Dei, & Agni. Hunc fluium Rich. Vict. & Ioachimus gratiam spiritus sancti
 accipiunt: Rupertus ipsum Spiritum sanctum, qui quoniam procedit à Patre,
 & Filio, idcirco fluius à sede Dei, & Agni emanare dicitur: Haymo, & Ansb.ert.
 prædicationem Euangelij interpretantur. Verum cū hæc ad præsentē Ecclesiæ
 statum pertineant, & hoc loco sit sermo de celesti beatitudine, probabilius est,
 quod ait Pannon. & alij, significari nomine fluminis delectationem, & iucundi-
 tatē, quæ ex visione beatifica proficitur, iuxta illud Psal. 35. *Inebriabitur ab uber-
 tate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos:* & Psal. 45. *Fluminis imperius satisfiat
 ciuitatem Dei.* & Esa. 66. *Declinabo super eam quasi fluium pacis, & quasi torrentē inun-
 dantem gloriā.* Dicitur flumen aquæ viuæ, quia nunquā deficiet: procedit de sede
 Dei, & Agni, quia gaudium essenziale ex visione Dei beatifica oritur: accidentale
 autē omnium maximū ex visione Agni, hoc est, ex humanitate Christi proficitur.

II. Secundō. *In medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus
Quid per li-
gnum vitæ
fructus &
folia intelli-
gendum.
Beda.
Pannon.
Ansb.ert.
Rupert.
Richard.
Haymo.
Ioachim.
Mystica hæc
est expositio.
Beati per li-
gnum vitæ
alumbra. ar.*
 duodecim, per menses singulos reddens fructum suum: & folia ligni ad sanitatem gentium.
 Communiter Interpretes per lignum vitæ Christum accipiunt. Ita Beda, & Pā-
 non. Ansb.ert. Rupert. Richard. Vict. Haymo, Ioachimus. Tum vero duodecim
 fructus per duodecim menses quidam duodecim Apostolos, alij melius iugē, &
 continuā fructificationem accipiunt, quæ Christus habet in electis, potissimū
 que in beatis, eis continuō per omnē eternitatem essentielle gaudiū pacificæ vi-
 sionis aliāq; accidentalia tribuendo. Folia verō ad sanitatem gentiū interpretā-
 tur verba Christi, eiusq; doctrinam, quæ gentibus salutem attulit. Verū hæc ex-
 positio mystica nobis potius quàm literalis videtur, imō & textui minimē con-
 sentanea. Cum enim dicatur lignū vitæ esse in vtraque parte fluminis: quomodo
 vnū, & idem lignum ex vtraque parte esse potuit? Quare haud dubiè lignum hoc
 loco pro lignis positum est, vt sit sensus, multa ligna, hoc est, multas arbores ex
 vtraque ripa fluminis cōstitas fuisse. Cum igitur fluius gaudiū beatitudinis si-
 gnificet, vt diximus, quis nō videt arbores in vtraque ripa fluminis cōstitas Be-
 atos ipsos adumbrare, qui eius gaudiij torrente irrigantur? Quoniam verō eorum
 gaudiū nullo vnquam tempore vel cessabit, vel interrumpetur: idcirco fructum
 ferunt singulis mēibus. Dicuntur folia esse ad sanitatem gentiū: quoniam gau-
 dium accidentale Beatorū, quod per folia accipiendum putamus, sufficiens per
 se est ad omnem mentis, corporisq; ægritudinem leuandam. Etenim in omni-
 bus animæ potentiis, & sensibus corporis erunt peculiaria gaudia, quæ eiusmo-
 di potentias perficiant, omnique imperfectione quasi ægritudine sanabunt.

Quæ in reliqua parte capituli continentur, fere expositione non indigent, sed

ea tamen breuiter percurramus Sequitur igitur. *Et omnem maledictum non erit amplius.* Maledicti nomine peccatum omne intellige, quod in illa ciuitate nunquam erit. Dicitur autem peccatum maledictum, quia execratione dignum est, idque significat Græcum vocabulum, *ut. et. de. pecc. Et sedes Dei. & Agni in illa erunt,* hoc est, erit Metropolis ciuitas, in qua Deus, & Agnus in omnem æternitatem regni sedem figent. *Et serui eius seruient illi,* hoc est, nunquam à Dei, & Agni familiaratu, a morteque discedent. Ratio verò statim subiungitur: *Et videbunt faciem eius.* Quomodo enim deserere cum poterunt, quem clarè vident esse omni amore, cultuque dignissimum? Quin potius: *Nomen eius in frontibus eorum,* hoc est, maximi honoris, & ornamenti loco ducent tanto Principi seruire: ac pro eius seruis famulisque agnoscant: in cuius rei signum nomen tanti Principis in frontibus tanquam illustre insigne, & monumentum gestabunt. *Et non ultra don erit, & non egdebunt lumine lucerna, neque lumine solis: quoniam Dominus Deus illuminat illos, & regnabunt in secula seculorum.* Nulla noctis, ac diei vicissitudo in illa ciuitate reperietur: quoniam Deus, qui perpetuò luce, & omnis mutationis est expertus, ciuitatem illuminabit. Beati verò omnes regnabunt, hoc est, Reges erunt felicissimi, ac potentissimi. Quamquam enim, ut paulò ante dictum est, serui erunt cælestis Principis: tamen ea ipsa seruitus pro regno, & imperio reputabitur. Ne verò quis de tam magnifica pollicitatione dubitaret, adiungitur: *Et dixit mihi: Hæc verba fidelissima sunt, & vera. Et Dominus Deus spirituum Prophetarum misit Angelum suum ostendere seruis suis, quæ oportet fieri cito. Et ecce venio velociter.* Dicitur Deus Dominus spirituum Prophetarum: quia ipsius est spiritum prophetia dare Prophetis. Cor verò dicat Ioan. *Quæ oportet fieri cito?* & cur Christus dicat, *Et ecce venio velociter?* ad initium huius operis explicauimus. *Beatus, qui custodit verba prophetia libri huius. Et ego Ioannes, qui audiui & vidi hæc.* Suo ipsius testimoniò, & auctoritate omnium, quæ hæctenus in Apocalypsi scriptis, veritatem confirmat. Id quod more suo facit Ioan. idem namque in Euangelio præstitit c. 19. Cum enim de sanguine, & aqua, quæ ex Christi demortui aperto latere profluxerunt, scripsisset, adiunxit: *Et qui viderit testimonium perhibet, & veris est testimonium eius.* & c. 22. *Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scimus, quia verum est testimonium eius.* Et postquam audissem, & vidissem, cecidi, ut adorarem ante pedes Angeli, qui mihi hæc ostendebat, & dixit mihi: *Vide, ne feceris: conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum Prophetarum, & eorum qui seruant verba libri huius, Deum adora.* Confule, quæ diximus c. 19. vbi hæc eadem sententia totidem verbis scribitur, de eaq; nos eo loco fusè disseruimus.

Ne signaueris verba prophetia libri huius: tempus enim prope est. Præcipit Deus Ioanni, ne librum hunc Apocalypsi obfignet, & claudat, sed omnibus legendum proponat. *Quæ est arethæ, & reliquorum Interpretum expositio.* Ratio verò eareddicitur: *Tempus enim prope est, hoc est, multa eorum, quæ tibi ostensa sunt, cito debent euentire, cuiusmodi fuerunt multiplices Ecclesiæ per Tyrános, ac hæreticos persecutores, & alia, quæ vel ipso Ioanne viuente acciderunt.* Quam ob causam vtile erat, imo & pernecessarium legendam Apocalypsim fidelibus proponere, ne labores, & calamitates ipsos imparatos, & nec opinantes de repente, & insperato opprimerent: quin ipsi omnia ante prospicientes postea ipsis rerum euentis minime mouerentur. Cur verò c. 10. supetiori præceptum sit Ioanni, ut ea, quæ septem tonitrua locuta fuerunt, signaret, nec literis mandaret, rationem eo loco reddidimus ex rerum ipsarum prodigiosa visione desumptam, ne si illa prodigia vulgarerentur, forte fideles tam horribilium rerum denuntiatione commoueri, ac de luce mentis constantia, atque in Deum fiducia derubarum possent.

Peccatum maledictum dicitur.

Metropolis ciuitas illa erit.

Beati à Dei obsequio nunquam discedent.

Reges erant. huius promissi auctoritas.

Suo testimonio horum veritatem confirmat Ioan.

Ioan. 19.

35 & 22. 24.

III. Iubetur Ie. librum hunc omnibus legendum proponere.

Porrò illa, quæ habentur apud Dan. c. 8. T u ergo visionem signa, quia post multos dies erit: & c. 12. T u autem Daniel claudes sermones, & signa librum usque ad tempus statutum: & paulò post, v. de Daniel, quia clausi sunt, signa ique sermones usque ad præfixitum tempus: non enim sensum habent, vt prohibeatur Daniel eiusmodi visiones mandare literis, sed vt eas obscure conscribat, & ænigmatum inuolueris obscuret, ne palam proposita ab imperitis riderentur: quin potius apud omnes suam auctoritatem, & maiestatem retinerent.

Aute horum complementum datur tempus peccandis, & bene faciendis. Timore iudicij deterret à peccando Christus. Spe præmij allucit ad bene agendum.
 Sequitur. *Qui nocet, noceat adhuc: & qui in sordibus est, sordescat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc. Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua.* Significatur adhuc tempus superesse ante vniuersam horum vaticiniorum quæ in Apocalypsi continentur, impletionem, & interim, vnumquemque pro sua libertate posse aut peccatis, si malus sit, in dies inquinari, aut si iustus est, magis per bona opera sanctificari: itaque integrum unicuique esse male, beneve agere, neminemque à Deo prohiberi, sed omnes suæ permitti libertati. Sic enim locustis est accipiendus, non quasi Deus exhortetur quempiam, vt noceat, aut vt in peccatorum sordibus hæreat. Imo vt omnes timore iudicij ad bene viuendum impellat, addit se cito venturum ad iudicandum. *Ecce, inquit, venio cito: & merces mea mecum est, hoc est, Non opus habeo aliunde præmium, ac mercedem mutuari, vt eam iis, qui bene egerint, conferam: quoniam mecum est ipsa merces, eam in mea potestate habeo, eam mecum simul afferò, vt absque mora iustis impertiar.*

Esa. 40. 10. Esa. 62. 11.
 Sic enim accipienda sunt illa verba: *Merces mea mecum est:* quæ eodem sensu habetur Esa. 40. *Ecce Dominus Deus in fortitudine venit, & brachium eius nominabitur: ecce merces eius cum eo. Et c. 62. Ecce saluator tuus venit, ecce merces eius cum eo.* Nec verò mercedem dumtaxat iustis dabo, sed se uere etiam in peccatores, & sceleratos vindicabo: etenim omnes secundum cuiusque opera aut supplicio afficiam, aut præmio. *Ego enim sum Alpha, & Omega, primus, & nouissimus, principium, & finis.* Idè hæc omnia significant, *primus enim, & nouissimus, principij, & finis interpretatio sunt eius, quod dictum est, Alpha, & Omega, vt suo loco supersus exposuimus. Idcirco verò Christus hoc loco se principium, & finem nominat, vt intelligat omnes ab ipso expectandam esse mercedem, suppliciumque etiam inferendum: quippe qui sit Alpha, & Omega vniuersorum, hoc est, Deus, à quo omnia vt à principio emanant, & in quæ omnia vt in fine referuntur, atque adeo potens ad mercedem iustis conferendam, & pœnas à sceleratis deponendas. Quam ob causam verbis consequentibus iusti beati prædicantur:*

Canes, Heretici, & infideles. Arethas, Haymo.
 improbi verò à sempiterna felicitate repelluntur. *Beati, inquit, qui lauant stolas suas, (videlicet in sanguine Agni, vt sit potestas eorum in ligno vite, (de quo superiori cap.) & per portas intrent in ciuitate. Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idoli feruentes, & omnia, qui amant, & faciunt mendacium.* Per canes Arethas infideles, Haymo Hereticos quoque comprehendit. Foris, inquit, canes, id est, Iudei, Heretici, ceterique increduli, qui contra Eccl. latrant. *Venefici, id est, malefici, siue Magi, & impudici, id est, inlicite peccantes: Mendacium quo modo sit accipiendum, vt ab ingressu arceat celestis ciuitatis, iam capite superiori docuimus.*

VI.
 Subiungitur. *Ego testis sum. Angelum meum testificari vobis hæc in Ecclesijs. Ego sum radix, & genus Dauid, stella splendida, & matutina.* Vt vera, certaque omnino esse confirmet, quæ in tota hac Apocalypsi continentur, testatur Christus ipse se ea per Angelum suum Ioanni reuelasse, vt ea Ecclesijs proponeret. Quomodo verò Christus sit radix Dauid, diximus cap. 5. Cui verò stella matutina appellatur, c. 2 explicauimus, *Spiritus, & sponsa dicunt: Veni.* Per spiritum, Spiritum sanctum intellige, cum Græcè habeat appositum articulum, τὸ πνεῦμα. Et est sensus, Spiritum sanctum mouere iustos, vt aduentum Christi ad iudicium desideret, & petant.

Confirmat hæc omnia Christus. Spiritus sanctus mouet ad desiderandum aduentum Christi.

iuxta illud ad Rom. 8. Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, id est, facit postulare. Quamvis non sit improbable, quod ait Arethas, per spiritum accipiendos esse eos, qui digni habentur spiritualibus nuptiis. Spōla etiam, id est, Ecclesia dicit: *Veni*, hoc est eundem adventum omnibus votis expetit, petitq; ab ipso suo, ut veniat tandem ad eam in thalamum gloriæ admittendam. Et quis audiat, dicat: *Veni*, hoc est, omnes, ad quos hæc visio pervenerit, eundem adventum exoptent, & postulent. Et qui sitit, veniat. & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Invi- tantur omnes ad aquam tum gratiæ modò, tum gloriæ postea hauriendam. Quo verò sensu gloria gratis dari dicatur, superiori capite est explicatum.

Deinde contestatur Ioannes, ne quis suæ huic Apocalypsi aliquid vel adiiicere, vel detrabere præsumat. *Confessor*, inquit, omni audienti verba propheta libri huius: Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri propheta huius, auferet Deus partem eius de libro vite, & de civitate sancta de his, quæ scripta sunt in libro isto. Innuat futuros in Ecclesia Hæreticos, qui sacras Scripturas adulterarent, atque ad eas corrumpendas, & in suos errores detorque- das quædam adiiicerent, quædam etiam mutilaret. Id quod de Marcione testatur multis in locis Tertullianus. & in primis, quod plura deleret in sacris literis ad suas hæreses astruendas, docet lib. de carne Christi, c. 2. *Huius opinio consilijs tot originalia instrumenta Christi delere Marcion ausus est, ne carne eius probaretur.* Et c. 4. *Circumspecte Marcion si tamen non deleti, s. culta mundi elegit Deus, ut confundat sapientiam.* Unde eundem Marcion Tertullianus l. aduersus eum primo. c. 1. *marem Ponticum appellat Euan- gelium corrodentem. Nihil, inquit, tam barbarum, ac friste apud Pontum, quam quod illic Marcion natus est. Iam & bestijs illius barbarie importunior Marcion. Quis enim tam castrator carnis Castor, quam qui nuptias abstulit? Qui tam comessor mus Ponticus, quam qui Evangelia corrodit?* Quod verò etiam Marcion de suo quædam Scripturis adieceret, docet idem Tertullianus l. de carne Christi, c. 7. *Nō recipio, inquit, quod extra Scri- pturam de suo inferi.* Quod de Marcione docet Tertull. in multis alijs Hæreticis ostendi posset, quos ut diximus, hoc loco notauit Apostolus.

Tum subiungit: *Dicit, qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito. Amen.* Du- bium est sintne ista verba Christi, an Ioānis: Arethas existimat ad vtrumq; referri posse, quidā ex Recentioribus existimat esse Ioannis, ut ipse de se dicat: *Hæc di- cit is, qui testimonium perhibet istorum:* usque verbis suā auctoritatem interponat, ne quispiā audeat in Apocalypsi aliquid immutare. Præterea etiam eiusdē esse verba sequentia: *Etiam venio cito*, ut quoniā Christus dixerat: *Qui sitit, veniat, & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.* Ioannes, qui maximè eam aquā sitiebat, optabatque dis- solui, & esse cū Christo, respōdeat: *Etiam venio cito Amen.* Quasi dicat: Siquidem Christo optimè ais, ut qui sitit, ad te veniat: en ego te fontem aquæ viuæ sitio, & cito ad te venio, cum iā senex admodum sim, parūque mihi vitæ transigendum super sit. *Amen*, hoc est, vtinā tuo singulari munere cito huius mei voti composi- siā. Cæterum cōmunis expositio magis placet, quæ hæc de ipso Christo interpre- tatur: itaque de Christo Ioannem dicere: *Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito*, hoc est, Christus, qui paulò ante testatus est se huius libri auctorem esse illis verbis: *Ego Iesus misi Angelum meum testificari vobis hæc in Ecclesijs:* ipse, inquam, Christus se cito venturū esse confirmat: *Etiam venio cito.* Vbi pro etiam, est Græ- cæ, *καὶ*, quæ dictio affirmantis est. Cui expositioni aptè coherens, quæ sequitur: rectè enim subiungit nomine Ecclesiæ Ioannes, *Amen: veni Domine Iesu.* Ita sit, in- quit, veni iam tandem Domine Iesu. Ita locū hunc intellexit Beda. *Dicit qui testi- monium perhibet istorum: Etiam venio cito.* Idem, inquit, Christus testimonium perhibet,

Rom. 8. 26.
Ad quos eius
desiderium
pertinet.
Arethas.

VII.

Hæretici a-
dulteratores
Scripturae.
Detrahebat
Scripturam
Marcion.
Tertull.

Adiecit etiam de suo

VIII.

Dubitatis.
Arethas.

Ioan. Chris-
tus aquam
vitæ deside-
rat.

Vera respu-
so.

Christi ve-
nire deside-
rat Ecclesia.
Beda.

qui se Ecclesia venturum annuntiat, cui more Cantici canticorum Ecclesia deuote responderet: Amen. Veni Domine Iesu. Sic etiam Rupertus, Haymo, Ansbertus, & reliqui. Et confirmari potest: quia verba illa, veni cito, verba sunt notissima, ac disertissima Christi, quae saepe in hoc opere usurpauit tam hoc ipso capite: Ecce venio velociter: & iterum: Ecce venio cito, & merces mea mecum est: &c. 3. Ecce venio cito: & saepe alias in hoc opere, ut minime dubitandum sit, quin hoc loco Christum ex sua ipsius uoceloquentem debeamus agnoscere.

IX. Denique uerbis praedatissimis, & uere aureis suam Apocalypsim Iohannes concludit. Gratia, inquit, Domini nostri Iesu Christi cum omnibus uobis. Pulcherrimam sane, & nobilissimam libeo suo subscriptionem Iohannes adhibuit & se, & tanto opere dignissimam. Et uero quam alia subscriptione is, qui a gratia nomen accepit, sonat enim Iohannes Dei gratiam) nisi gratia ipsa concluderet: Erat Pelagiani, inquit Beda, & sua uirtute fideles Domini se gratia priuent: Apostolo autem Paulo praedictum quarente, ac dicente: Quis me liberabit de corpore mortis huius? respondeat Iohannes nominis sui memor: Gratia Dei per Iesum Christum. Et ne sibi Deo a se de singulari Dei munere blandiantur, audiant, quod cum gratiam Dei quasi uale uoluminum commendaret adiecit: Cum omnibus uobis. Haec ille. Illud aduertetim, Paulum quoque eandem subscriptionem in omnibus suis epistolis adhibere, quemadmodum ipse testatur 2. ad Thess. 3. Saluatio mea manu Pauli, quod est signum in omni epistola, ita scribo: Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus uobis. Amen. Nam si percurras omnes eius epistolas, eam subscriptionem, & quasi Pauli sigillum in omnibus reperis: imo & omnes etiam praeter eam, quae est ad Hebraeos, a gratia inchoat Apostolus, ut inueniat bona operaline Dei gratia inchoauit. Gratia, inquit, uobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui uenturus est. Eandemque gratia concludit, & quasi gratiae sigillo obsignauit.

X. Eodem igitur nos Regali Diuinae gratiae sigillo, nostros hosce in Apocalypsim commentarios obsignemus. Diximus in opere difficillimo, quae nobis probabiliora, & magis contextui, & instituto Iohannis consentanea uisa sunt: Quod si librum septem signatum sigillis omni ex parte aperire, & resignare non potuimus; operam certe nostram, qualis, qualis est, aequi, bonique consulere, qui & ea uisus Dei nomine susceptam, & non omnino inutilem esse cogitauerit. Illud superest, ut immortalis Deo immortales agentes gratias, & omnia, quae scripsimus, scribemusque in posterum, Ecclesiae iudicio, censuraeque subiicientes hortemur, obtestemurque singulos, ut per bona opera studeant ad caelestem Hierusalem paulo ante descriptam ascendere, & ad latissimas, & amoenissimas caelestis illius fluminis ripas perennibus, & iucundissimis sempiternae felicitatis, & nunquam labentium gaudiorum torrentibus irrigari.

Laus Deo, Virginique Matri

INDEX